

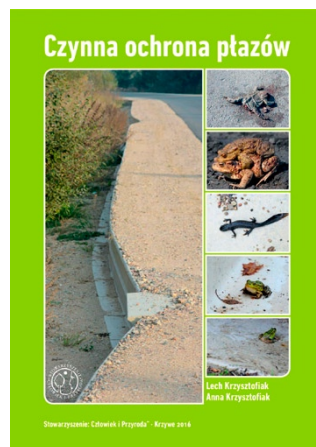
Lech i Anna Krzysztofiak. *Czynna ochrona płazów.*

Stowarzyszenie Człowiek i Przyroda. Krzywe 2016. ISBN 978-83-60115-70-1.

Strony 66. Wydano w ramach projektu „Ochrona płazów na obszarach Natura 2000 w północno-wschodniej Polsce” LIFE12 NAT/PL/000063.

Wigierski Park Narodowy, Pracownia Naukowo-Edukacyjna.

Czynna ochrona płazów Lecha i Anny Krzysztofiak to skondensowany zarys problematyki czynnej ochrony płazów. Autorzy na wstępie krótko przedstawiają główne zagrożenia populacji płazów, jednocześnie podkreślając konieczność prowadzenia czynnej ochrony poprzedzonej „szczegółowymi badaniami i monitoringiem płazów” oraz konieczność edukacji społeczeństwa. W części drugiej, pt. „**Ochrona prawna**”, omówienie są najważniejsze przepisy prawne wraz ze statusem ochronnym gatunków. Jednocześnie autorzy na podstawie własnych doświadczeń sugerują konieczność: „wprowadzenia zmian w ustawie o ochronie przyrody oraz w rozporządzeniu w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, które w łatwiejszy i szybszy sposób umożliwią podejmowanie działań ochronnych”. W kolejnej części (**Zagrożenia**) opisano najważniejsze problemy, podkreślając konieczność przyjęcia długoterminowej perspektywy przy planowaniu działań minimalizujących wpływ na populacje płazów. Dla przykładu, budowa infrastruktury liniowej rodzi konsekwencje w postaci zmniejszenia różnorodności gatunkowej czy liczebności – jednak populacje wykazują opóźnienie są najwazniejsze. Dlatego planując działania ważne jest, aby przewidzieć reakcje populacji oraz planować działania wyprzedzające, skoncentrowane na efektach niemożliwych obecnie do zaobserwowania. Wśród zagrożeń autorzy wymieniają m.in. pułapki antropogeniczne, przytaczając np. dane z Holandii opublikowane w 2012 roku. Szacunkowo brak skutecznego zabezpieczenia kanalizacji burzowej przed wnikaniem drobnych kręgowców może powodować rocznie śmierć od 180 000 do 500 000 samych tylko płazów. Uwięzione zwierzęta „giną w nich z głodu, wychłodzenia, wysuszenia lub utopienia”. Część 4 - **Preferencje siedliskowe płazów** zawiera ujęte w syntetyczny sposób najważniejsze właściwości biologiczne gatunków, w tym maksymalny dystans migracji czy wymagania siedliskowe, których znajomość jest niezbędna przy planowaniu działań ochroniarskich. W tej części pojawia się pewien chaos. Dość przypadkowo rozmieszczone zostały zdjęcia opisywanych gatunków i tak np. fotografia ropuchy szarej umieszczona jest pomiędzy opisami traszki górskiej i karpackiej (str. 21), ropucha zielona między opisem traszki zwyczajnej i grzebieniastej (str. 22) itd. Na szczególną uwagę zasługuje rozdział pt. **Ochrona miejsc rozrodu i żerowania**, w którym to w skrócie omówiono kolejne etapy rekultywacji zbiorników: od zagadnień administracyjno-formalnych (z przytoczeniem odpowiednich aktów prawnych), po krótkie wskazówki dotyczące rekultywacji lub budowy nowych zbiorników wodnych z uwzględnieniem wymagań poszczególnych gatunków płazów. Na podstawie doświadczeń europejskich Autorzy podkreślają wagę tworzenia ciągów zbiorników wodnych o jak największym zróżnicowaniu w celu odtwarzania łączności pomiędzy

stanowiskami tak, by mogły tworzyć zespoły populacji lokalnych, tzw. metapopulacje. W kolejnym rozdziale (**Ochrona miejsc zimowania**) podkreśla się nie tylko konieczność tworzenia nowych miejsc odpowiednich dla hibernujących płazów, ale również dobre rozpoznanie tych istniejących w celu wykrycia potencjalnych barier i zagrożeń pomiędzy miejscami zimowania a rozrodu. Schronienia zimowe powinny cechować się trwałością, a przy tym być konstrukcjami estetycznymi, dobrze wkomponowanymi w środowisko. Preferowanymi materiałami jest drewno (np. pnie starych drzew), przyzmy roślinności przemieszanej z ziemią, korowiną i gałęziami czy stopy kamieni. Kolejna część – **Ochrona tras migracji sezonowych** dotyczy dobrze opisanego w literaturze problemu śmiertelności drogowej płazów. Autorzy omawiają kolejno: „Tymczasowe bariery ochronne” i „Systemy przepustów dla płazów” oraz odwołują się do *Poradnika ochrony płazów* (Kurek et al. 2011). Ostatnia część poświęcona jest czynnej ochronie i dotyczy ochrony przed pułapkami antropogenicznymi. W kategorii tej klasyfikujemy wiele obiektów jak: „struktury odwodnieniowe dróg”, „studzienki ściekowe” czy „studzienki doświetleniowe” (doprowadzające światło do podziemnych kondygnacji budynków). Często nie tylko płazy, ale także inne drobne zwierzęta giną w tego typu obiektach masowo, jednocześnie stosunkowo rzadko stosuje się skuteczne zabezpieczenia. W rozdziale **Monitoring płazów przy szlakach komunikacyjnych** autorzy podkreślają skromne doświadczenia krajowe w tym zakresie, często ograniczone do punktowych - lokalnych działań, lub działań w obrębie nowo powstających ciągów komunikacyjnych. W tej części pokrótce omówione są: uruchomiony w 2015 roku internetowy *Ogólnopolski Rejestr Śmiertelności Zwierząt na Drogach* (<http://www.zwierzetanadrodze.pl>), a także *Monitoring Płazów* - „internetowa platforma informacyjno-bazodanowa”, która umożliwiła gromadzenie informacji o płazach występujących przy drogach (<http://www.monitoringplazow.pl>). Druga z w/w platform powstała w ramach tego samego projektu co omawiana książka. Dane do obu rejestrów może wprowadzać każdy indywidualny obserwator, jednocześnie co ważne w Monitoringu Płazów dane o śmiertelności są odpowiednio przeliczane i podawane w ujednoczonym formacie (liczba osobników/100 m/1 dzień), co jest pomocne w szacowaniu skali zjawiska. W kolejnym rozdziale (**Edukacja przyrodnicza**) autorzy zwracają uwagę, że czynna ochrona ma szansę na powodzenie i uzyskanie trwałych efektów tylko w przypadku akceptacji i zrozumienia wśród społeczeństwa. Na przykładzie własnych doświadczeń wymieniają różne formy edukacji i wykorzystywanych środków użytych w ramach realizowanych działań. Ostatnie dwie części to **Piśmiennictwo** oraz **Dodatkowa literatura**, gdzie zebrano niewiele bo kilkadziesiąt opracowań i prac naukowych (w tym kilkanaście w języku angielskim), które mogą posłużyć czytelnikowi do dalszego pogłębiania wiedzy z zakresu czynnej ochrony płazów.

Podsumowując, obecnie posiadamy już wystarczającą wiedzę, by skutecznie chronić płazy - należy niezwłocznie zacząć działać. Działać edukując społeczeństwo, chroniąc siedliska przy jednoczesnym odtwarzaniu zarastających i zdewastowanych miejsc rozrodu, dodatkowo poprawiając stosunki wodne, usuwając bariery komunikacyjne i pułapki antropogeniczne. Książka ta stanowi zbiór najważniejszych zagadnień, które pomogą każdemu rozpocząć skuteczne działania w celu zahamowania lokalnego, a tym samym globalnego wymierania płazów. Tylko poprzez czynną ochronę powstrzymamy gwałtowny spadek liczebności populacji, których to jesteśmy zarówno świadkami, jak i niejednokrotnie przyczyną.

Mikołaj Kaczmarski

Adres autora:

Instytut Zoologii
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
Wojska Polskiego 71 C, 60-625 Poznań